

УДК 341.1

Ю. В. Камардіна, І. В. Кушнір

ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ЗАСІБ КОНСТИТУЦІЙНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Стаття присвячена висвітленню сутності та змісту положень сучасної Конституції України. В статті проводиться аналіз положень Конституції України, які потребують змін та доповнень відповідно до міжнародних документів-носіїв європейських стандартів. Вказується на необхідність врахування європейських стандартів при внесенні змін до Конституції України.

Слід зазначити, що основними та логічними змінами які мають бути внесені до Конституції, це конституювати інститут громадянського суспільства і посилити його вплив на стан і характер функціонування публічної влади. Йдеться, зокрема, про конституційне закріплення прав громадян на законодавчу ініціативу, здійснення громадського контролю за діяльністю органів державної влади і місцевого самоврядування, ухвалення Виборчого кодексу, оновлення законодавства про всеукраїнський і місцевий референдуми тощо.

Ключові слова: Конституція України, Основний Закон, Конституційний Суд, конституційна процедура.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена сьогоденним становленням Конституції України, та утвердженням позицій Основного Закону на просторі європейського права. З огляду на процеси, які нині відбуваються в Україні, зокрема вибір європейського вектору, закономірно постало питання про удосконалення Конституції. Загально визнаним є той факт, що саме зближення правових систем різних країн у рамках європейського співтовариства та виникнення стандартних юридичних механізмів та правил обумовлюють модернізувати Конституцію України, аби можна було спиратися на її норми як на ключові позиції формування державної влади.

На протязі вже 25 років існування України як незалежної держави та 21 року з дня прийняття Конституції України, ми можемо споглядати на градацію змін, які були внесені з того часу до Основного Закону держави. З точки зору права як науки, зміни до Конституції були внесені відповідно до розвитку держави та входження її до європейської спільноти, але з точки зору права, як практичної юриспруденції, зміни не призвели до покращення, а навпаки до погіршення становища громадянського суспільства та органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Метою даної статті є визначення основних складових елементів внесення змін до Конституції України шляхом проведення порівняльно-правового аналізу основних положень напрацьованих за весь період незалежної України і до сьогодні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичною основою дослідження стали положення відомих вчених-теоретиків у галузі конституційного права, а також представників інших галузей права, історії держави та права, міжнародного права. У науковому дослідженні використовується досвід авторів А. Алексєєва, М. О. Баймуратова, В. Кампо, М.Козюбра, В. Ф. Погорілко, Ю. М. Тодика, Г. Шершеневича, В. Тарасюка, Ю.Шемшученко.

Виклад основного матеріалу. Ще з давніх часів, коли тільки зароджувалося право та праворозуміння, Конституція утвердилася як різновид суспільного договору:

люди віддають частину своїх суверенних прав уряду держави або іншому органу влади для того, щоб підтримувати порядок у суспільстві, тобто згода тих, ким правлять, на певні правила, за якими здійснюється правління. Поняття «основний закон», вперше вжито у 16 столітті як сукупність загальних принципів здійснення державного владарювання, тією чи іншою мірою відображених у праві. Визначенню основного закону велику увагу приділяли прихильники ідеї суспільного договору, які ототожнювали відповідні поняття [3].

Наприкінці XVIII – на початку XIX ст. єдино можливими способами прийняття Конституції вважалися референдум і установчі збори. Наслідком ототожнення основного закону і суспільного договору стало те, що був прийнятий ускладнений, жорсткий порівняно зі звичайними законами порядок внесення змін до Конституції. З точки зору глобалізаційних процесів, основний закон відіграє роль ідентифікатора нації. Конституція, крім загально - правових фундаментальних засад, містить індивідуальні ознаки, притаманні тим чи іншим суб'єктам міжнародного права. Гармонічне поєднання загальних та індивідуальних норм впливає на якість формування політичної культури, національної свідомості, дотримання основних засад демократії та стабільність процесів розвитку держави. Суворе і точне дотримання конституції — найвища норма поведінки всіх громадян, громадських об'єднань, комерційних організацій, державних органів і посадових осіб.

Історично, основні положення та норми Конституції сучасної, сформувалися ще у XVII столітті, коли була прийнята так звана Конституція Пилипа Орлика. Щоб отримати довіру українського суспільства, фактично й були сформульовані статті Основного Закону, які давали би можливість насамперед простим людям переглянути ставлення до тодішньої влади (гетьмана та його команди) й, відповідно, заручитися її підтримкою. Отже, багато статей Конституції, котрі ми позначаємо як демократичні, справедливі й такі, що випередили в часі багато норм європейських конституцій, з'явилися ще 5 квітня 1710 року. Очевидно, що й через 305 років у Конституції Пилипа Орлика можна знайти багато концептуально важливих речей, які не лише є слухними, а й мають слугувати своєрідними наставленнями в нинішній конституційній дискусії чи в ставленні можновладців до Основного Закону[9].

Після довгих обговорень та внесення поправок і пропозицій, у 1996 році була прийнята сьогodenна Конституція, для того аби визначити основні засади функціонування державної влади та утвердження позицій та прав громадян і громадянського суспільства, закріпити головним носієм суверенітету – народ, визначити Україну як незалежну, суверенну, соціальну та правову державу, та розділити владу на три головні галузі: законодавчу, виконавчу та судову. Згодом, становиться зрозумілим значення Конституційного Суду України як суду який не входить до системи судів загальної юрисдикції, а покликаний захищати та тлумачити норми Конституції України та законів. Тому, порушення принципу стабільності Конституції України в частині періодичного внесення змін та доповнень до Основного Закону стало можливим і «завдяки» Конституційному Суду України – єдиному органу конституційної юрисдикції в Україні. Так, Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції та законів України (ст. 147). Хронологія внесення змін до Основного Закону та відповідні рішення (висновки) Конституційного Суду України є промовистим доказом політизації судової влади. Наслідком порушення однієї чи кількох норм закону є порушення закону в цілому. Зневага до закону призводить до правового нігілізму – ігнорування вимог закону, цінності права, зневажливого ставлення до правових принципів і традицій, що породжує правопорушення, у тому

числі кримінального характеру. Дуалістичне тлумачення та застосування закону на користь правлячої політичної сили, класу чи групи осіб призводять до делегітимізації цього закону й втрати легітимності всіх правовідносин (процесів), які регулюються цим законом. Крім правового нігілізму та втрати легітимності, маніпулювання тлумаченням та застосуванням закону порушує теорію суспільного договору й формує недовіру до влади, провокує протестні настрої у суспільстві. Тому згідно вище зазначеному, слід згадати конституційну реформу 2010 року так звану «політреформу», та передуючої їй реформа яка розпочалась у 2004 році. Ухвалення в першому читанні закону про всеукраїнський референдум, який дозволяє легко скасувати політреформу 2004 року, ідея скасувати конституційну реформу витала в повітрі з 2005 року. Тоді багато юристів радили, тоді діючому президентові, швиденько скасувати реформу через Конституційний Суд. Начебто і підстави для цього були – у 2004 році, при прийнятті змін до Основного Закону була порушена процедура. У проект закону про внесення змін до Конституції, вже після експертизи в КСУ, було внесено кілька поправок, а це Основним Законом забороняється. Але ця справа далі не пішла правовим шляхом та була призупинена. Напередодні президентських виборів 2010 року український політикум приписував бажання повернути конституційний процес назад, обом основним кандидатам на пост глави держави. І ось, схоже, команда переможця намагається підшукати законодавчі підстави для повернення новообраному президентові повноважень президента 1996 року. Отже, вся «політреформа» того часу, зводилась до того, що президент міг вносити зміни до Конституції України без голосування у парламенті (не менше 300 голосів народних депутатів), під виглядом Всеукраїнського референдуму.

Досліджуючи цю проблему, слід зазначити, що останні зміни до Основного Закону зумовлені низкою внутрішніх та зовнішніх чинників. Крім зовнішньополітичного впливу Мінських угод 2015 року, обов'язок виконання яких покладає на Україну значні зобов'язання, українська Конституція не раз зазнавала змін через внутрішньополітичні чинники. Періодична зміна форми державного правління між «парламентсько - президентською» та «президентсько - парламентською» призвела до кризи державного управління. Уряд як центральний орган виконавчої влади, всупереч практиці розвинених демократичних країн, перебуває в одночасній залежності і від Президента України, і від Верховної Ради. Оптимальним варіантом реформування Основного Закону могла б стати науково обґрунтована Концепція змін до Конституції України. Спроба виробити таку концепцію була зроблена Конституційною асамблеєю, але не доведена до логічного завершення. У будь-якому разі слід мати на увазі, що Конституція не повинна писатися під певну особу чи певну політичну силу. Вона має акумулювати та виражати загальнополітичні інтереси, бути суспільним договором між владою і народом.

Що до діяльності Конституційної асамблеї, то слід зазначити, що були прийняті зміни до Конституції України пов'язані зі зміною форм правління у 2010 році, але як ми можемо спостерігати сьогодні, форма правління знов таки змінилась на протилежну. Також Конституційна асамблея пропонувала внести зміни що стосуються правосуддя, також провести масштабну децентралізацію влади, але на той час дані пропозиції залишились лише пропозиціями. На даний час, можемо констатувати, що система правосуддя була змінена, децентралізація – на стадії поступового впровадження.

Розгляньмо цю проблему на прикладі ст.ст. 113, 114, 118 Конституції України: Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах,

передбачених цією Конституцією. (ст. 113); Прем'єр - міністр України призначається Верховною Радою України за поданням Президента України. Кандидатуру для призначення на посаду Прем'єр - міністра України вносить Президент України за пропозицією коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, сформованої відповідно до статті 83 Конституції України, або депутатської фракції, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України. Міністр оборони України, Міністр закордонних справ України призначаються Верховною Радою України за поданням Президента України, інші члени Кабінету Міністрів України призначаються Верховною Радою України за поданням Прем'єр - міністра України (ст. 114); виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні адміністрації. Голови місцевих державних адміністрацій призначаються на посаду і звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України (ст. 118). Наведені норми Конституції свідчать про неякісний (завідомо конфліктний) розподіл влади в Україні. Кабінет Міністрів України, на який покладається обов'язок здійснення управління державою, перебуває в політичній залежності від президента: в частині відповідальності (ст. 113); щодо призначення (за поданням) Прем'єр - міністра України, Міністра оборони України та Міністра закордонних справ України (ст. 114); щодо призначення й звільнення голів обласних та районних державних адміністрацій (ст. 118). Отже, уряд, який формується парламентською більшістю, відповідальний перед Верховною Радою такою самою мірою, як і перед Президентом. Разом з цим уряд позбавлений повноважень щодо призначення та звільнення голів органів виконавчої влади на місцях [1]. Це вказує на те, що виконавча влада в Україні зосереджена в руках президента, а уряд, який значною мірою залежить від політичної волі президента, має обмежені повноваження при повній відповідальності.

Слід зазначити, що основними та логічними змінами які мають бути внесені до Конституції, це конституювати інститут громадянського суспільства і посилити його вплив на стан і характер функціонування публічної влади. Йдеться, зокрема, про конституційне закріплення прав громадян на законодавчу ініціативу, здійснення громадського контролю за діяльністю органів державної влади і місцевого самоврядування, ухвалення Виборчого кодексу, оновлення законодавства про всеукраїнський і місцевий референдуми тощо. передбачити додаткові конституційні гарантії для забезпечення прав і свобод громадян, зокрема конституційного положення про недопущення звуження змісту цих прав під час ухвалення нових законів (ст. 22 Конституції). Але порушення цього положення набули масового характеру, зокрема у вигляді систематичного підвищення різноманітних податків, тарифів і зборів на громадян. Не випадково тарифне питання може стати предметом розгляду в Конституційному Суді України. З огляду на це, слід зазначити, що у зв'язку з набранням чинності Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом, Україна взяла на себе зобов'язання провести структурні реформи у сферах демократії, прав людини, верховенства права, ефективного управління, торгівлі та сталого розвитку. Також передбачено розширення співробітництва в області охорони навколишнього середовища, соціального розвитку та захисту, транспорту, захисту прав споживачів, забезпечення рівних можливостей, освіти, молоді і культури, промисловості й енергетики. Тому незабаром слід очікувати внесення нових змін не тільки до поточних нормативно-правових актів, а й до Основного Закону держави. Залишається лише сподіватися, що внесення змін до Конституції будуть проводитись за всіма нормами та правилами встановленими Законами України[10, с. 6-10].

Тому слід відзначити, що сучасні зміни досить суттєво торкнулися Основного

закону нашої держави. Наприклад, на відміну від положень Конституції 1996 року, положення Конституції 2017 містять зміни щодо правосуддя. Отже, скасовується 5-річний строк призначення суддів, і вони призначаються виключно безстроково; водночас скасовується можливість притягнення судді до відповідальності за винесення умисно неправосудного рішення або за порушення присяги; також конституційні зміни передбачають реорганізацію Вищої ради юстиції у Вищу раду правосуддя; крім того, передбачене позбавлення президента права створювати суди і закріплення за парламентом повноважень щодо створення, ліквідації та реорганізації судів; також передбачено позбавлення президента, парламенту і з'їзду суддів права звільняти суддів Конституційного Суду - суддя зможе бути звільнений тільки за рішенням не менше 2/3 складу КС. Також документом збільшується строк повноважень генпрокурора з 5 до 6 років, але забороняється йому обіймати цю посаду 2 строки підряд. Крім того, вводиться інститут конституційної скарги, тобто скарги на суперечності Конституції застосованого в кінцевому судовому рішенні закону при вичерпанні всіх інших національних засобів правового захисту. Вводиться право КС визначати конституційність пропонувань для винесення на всеукраїнський референдум з народної ініціативи питань (за зверненням Президента або не менше 45 депутатів Ради). У Конституції закріплюється, що прокуратура втрачає функцію нагляду і займається тільки поданням публічного обвинувачення в суді та процесуальному керівництві досудовим розслідуванням. Також, відповідно до конституційних змін, в Україні захищати громадян у суді можуть тільки адвокати. Ця норма почне діяти з 1 січня 2020 року. Крім того, у Конституції буде закріплено можливість визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду (Гаага, Нідерланди), однак це положення набуде чинності через три роки з наступному після опублікування закону дня, тобто 30 червня 2019 року. Новим законом «Про судоустрій і статус суддів» набула чинності передбачається ліквідація вищих спеціалізованих судів і створення нової структури Верховного Суду як єдиного суду касаційної інстанції [2]. Новий Верховний Суд, відбір до складу якого вперше буде проходити на конкурсній основі, має бути сформований до 30 березня 2017 року. Конкурсний відбір суддів Верховного Суду має бути проведено до 30 листопада. Разом з тим, законом передбачене створення Вищого антикорупційного суду, Вищого суду з питань інтелектуальної власності та місцевих окружних судів. Вищий суд з питань інтелектуальної власності (Вищий патентний суд) має бути створено протягом року, тобто до 30 вересня 2017 року. Строки створення Вищого антикорупційного суду та місцевих окружних судів у законі не визначені. При цьому Апеляційні суди в нових апеляційних округах мають бути створені до 30 вересня 2019 року. Відповідно до закону, до 10 жовтня поточного року Верховна Рада зобов'язана передати у Вищу раду правосуддя матеріали стосовно тих суддів, які претендують на обрання безстроково і не розглянуті парламентом. Законом передбачене проведення моніторингу способу життя судді для перевірки відповідності його рівня життя задекларованим доходам. Також відтепер суддя повинен крім декларації про доходи подавати декларацію сімейних зв'язків і декларацію добропорядності. Неподання зазначених декларацій може стати основою для притягнення судді до кримінальної відповідальності та звільнення. Крім того, законом створюється Суспільна рада добропорядності, що збирає та аналізує інформацію стосовно судді й надає Вищій кваліфікаційній комісії суддів висновок про його невідповідність критеріям професійної етики і добропорядності. Дисциплінарні провадження стосовно суддів будуть передані у Вищу раду правосуддя, а Вища кваліфікаційна комісія судів (ВККС) зосередиться на вирішенні кваліфікаційних питань, включаючи проведення кваліфікаційного оцінювання суддів, відкритих

конкурсів на посади, спеціального навчання суддів.

Слід зауважити, що основним принципом на якому має будуватися держава та взагалі на ньому ґрунтуються всі засади правової держави у Європейському Союзі, це принцип конституційної законності [8, с. 6-18]. Як відомо, він означає точне й неухильне виконання законів та підзаконних актів на основі відповідних конституційних вимог. Але в чинній Конституції термін «законність» узагалі відсутній. Не випадково правовий нігілізм узяв гору над верховенством права. Конституція і закон втратили своє високе призначення. У нас немає правової ідеології майбутнього. Законність і правопорядок у державі витіснені політичною та клановою доцільністю. Процвітають корупція і безвідповідальність у сфері виконання законів.

Конфлікт державних, групових і особистих інтересів перебуває у площині ще однієї проблеми – права і політичної доцільності. Нинішній український парламент є ареною жорсткої політичної боротьби, лобіювання законопроектів, фракційних торгів тощо, що негативно позначається на якості і законодавства, і права загалом. Із чинної Конституції зник навіть термін «законність». Забуто також про принцип невідворотності притягнення винних осіб до юридичної відповідальності за вчинені злочини й корупційні діяння, а принцип рівності всіх перед законом перетворився на фікцію.

Особливо важливою у розвитку реального конституціоналізму в Україні є роль Конституційного Суду України — єдиного органу конституційної юрисдикції. Здійснюючи контроль за конституційністю законів та інших актів чи тлумачення Конституції і законів України, Суд у своїх рішеннях не тільки відповідає на питання, порушені у конституційних поданнях і зверненнях, а й на основі доктринального підходу нерідко формує певні правові позиції, що є найбільш цінним у його практиці. Серед питань, які Конституційний Суд України покликаний вирішувати в про' цесі забезпечення реального конституціоналізму, є питання конституційного контролю за додержанням парламентом процедури внесення змін до Конституції України[7]. Внесення змін до Основного Закону будь якої держави — це завжди певна конституційно встановлена процедура, з якою пов'язані ті чи інші політико правові наслідки. Як правило, конституції різних країн регулюють порядок внесення цих змін шляхом встановлення:

- 1) кола суб'єктів права законодавчої ініціативи щодо змін до конституції(Іспанія, Італія, Україна);
- 2) форми участі органів конституційного контролю в перевірці конституційності законопроектів про такі зміни на стадії їх внесення до парламенту (Молдова, Україна) або до опублікування закону про внесення змін до конституції(Франція);
- 3) порядку розгляду і прийняття парламентом (на референдумі) законопроекту про зміни до конституції (Казахстан, Україна, Франція);
- 4) порядку підписання, опублікування та набрання чинності закону про внесення змін до конституції (Греція, Казахстан, Португалія);
- 5) порядку перевірки органом конституційного контролю додержання процедури внесення змін до конституції (Болгарія, Україна).

Отже, органи конституційного контролю (конституційні суди, конституційні ради) країн світу виконують певні функції і повноваження у процесі внесення парламентами змін до конституцій. Однак реальне значення їхнього контролю залежить від місця й ролі конституційного суду (ради) в конституційній системі влади, багатьох правових і позаправових факторів, що накладають відбиток на його контрольну діяльність. У галузі конституційного реформування Конституційний Суд України фактично наділений двома видами повноважень у сфері контролю за внесенням змін до

Конституції України: 1) правом попереднього конституційного контролю за відповідними законопроектами (стаття 159 Конституції); 2) правом наступного конституційного контролю за додержанням парламентом конституційно встановленої процедури розгляду, ухвалення та оприлюднення закону про внесення таких змін (стаття 152 Конституції) [3].

Діяльність органів конституційного контролю різних країн з питань перевірки конституційності матеріальних і процесуальних норм законопроектів (законів) про внесення змін до конституцій потребує серйозної наукової розробки. На жаль, наукова література висвітлює лише окремі аспекти цієї теми. Відсутність напрацьованої, зокрема з позицій доктрини правової держави і верховенства права, наукової теорії конституційного контролю за змістом законопроектів про внесення змін до конституції та щодо додержання парламентом процедури розгляду, ухвалення або набрання чинності законами про ці зміни призводить, як переконує український досвід, до різних проблем. По-перше, невідомо, які доктрини потрібно застосовувати у питаннях конституційного контролю за законопроектами (законами) з питань конституційного реформування. По-друге, без зазначеної наукової теорії небезпечно вносити зміни в процедуру конституційного контролю з цих питань. По-третє, без такої теорії неможливо правильно зорієнтувати громадську думку у разі виникнення проблем з легітимністю тих чи інших державних рішень. Аналіз наукових підходів до питання про допустимість конституційного контролю за додержанням парламентом процедури внесення змін до Конституції свідчить про їх суттєві відмінності [5, с. 64-76]. Деякі науковці у цій сфері позитивно ставляться до цього питання, інші ж хоча й припускають такий контроль, але під певними приводами фактично заперечують його. Так, В. Кампо, аналізуючи деякі рішення Конституційного Суду, доходить висновку, що «втручання в тіло конституції» може бути здійснене лише установчою владою, а не якимось іншим органом державної влади, та у спосіб і формі, визначеними Конституцією України. Утім ряд науковців ще послідовніше заперечують право Конституційного Суду України здійснювати зазначений контроль, вважаючи, що конституційні зміни не можуть бути предметом наступного конституційного контролю. У більшості ж підручників і навчальних посібників з конституційного права і процесу України питання конституційного контролю за додержанням парламентом процедури внесення змін до Конституції України взагалі не розглядається [5, с. 64-76].

Також, слід звернути увагу на формування складу Конституційного Суду України, а зокрема на статтю 148 Конституції України, в якій вказано, що: Президент України, Верховна Рада України та з'їзд суддів України призначають по шість суддів Конституційного Суду України. Тобто, найголовніші суб'єкти державної влади заздалегідь формують для себе, такий склад Конституційного Суду України, який зобов'язаний вирішувати питання про відповідність Конституції України, Законів України та у передбачених цією Конституцією випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до цієї Конституції (ст. 147 КУ) [1]. Тобто, аби змінювати Основний Закон держави та вносити до нього зміни, залежно від думки тої влади яка на даний час має повноваження, створюється саме такий порядок формування Конституційного Суду України, що кричуще суперечить принципам інституту демократії та здійсненню всебічного, справедливого, а насамперед законного тлумачення Законів України та норм Конституції України.

Висновки. Отож можна запропонувати ввести більш жорстку процедуру внесення змін до Конституції України, аби прирівняти її до Конституцій світового рівня, та зробити більш стабільною. Також, слід розробити механізм реалізації

положень які містить Конституція, як наприклад розділ «Правосуддя», має свій механізм реалізації через Закон України «Про судоустрій і статус суддів». Тож основною причиною внесення більшості змін до Конституції України є боротьба за розподіл політичної влади, а не вдосконалення Основного Закону як суспільного договору між державою та громадянським суспільством. Можна припустити: допоки правова культура, повага до права і закону, дотримання демократичних цінностей не стануть невід'ємною частиною свідомості громадянського суспільства, Україна перебуватиме у стані перехідного періоду на шляху до демократії.

Список використаної літератури

1. Конституція України [Електронний ресурс]// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. – 1996. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>; Konstytutsiia Ukrainy [Elektronnyi resurs]// Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 1996, № 30, st. 141. – 1996. – Rezhym dostupu do resursu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>.
2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [Електронний ресурс]// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, ст.545. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>; Zakon Ukrainy «Pro sudoustrii i status suddiv» [Elektronnyi resurs]// Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2016, № 31, st.545. – 2016. – Rezhym dostupu do resursu: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
3. Щербанюк О. В. Модернизация украинского законодательства как фактор обеспечения стабильности и развития государства и общества [Електронний ресурс] / О. В. Щербанюк// – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/5087/07-szczerbaniuk.pdf;jsessionid=9AFD0A563B9F997CB7AE67B6594F503A?sequence=1>; Shcherbanyuk O. V. Modernizatsiya ukrainskogo zakonodatelstva kak faktor obespecheniya stabilnosti i razvitiya gosudarstva i obshchestva [Yeletronnyi resurs] / O. V. Shcherbanyuk// – 2015. – Rezhim dostupu do resursu: <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/5087/07-szczerbaniuk.pdf;jsessionid=9AFD0A563B9F997CB7AE67B6594F503A?sequence=1>
4. Багатомовний юридичний словник-довідник/ І. О. Голубовська, В. М. Шовковий, О. М. Лефтерова та ін. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. – 543 с.; Bahatomovnyi yurydychnyi slovnyk-dovidnyk/ I. O. Holubovska, V. M. Shovkovyi, O. M. Lefterova ta in. – K.: Vydavnycho-polihra-fichnyi tsentr «Kyivskiy universytet», 2012. – 543 s.
5. Кампо В., Овчаренко В. Деякі теоретичні проблеми конституційного контролю за додержанням парламентом процедури внесення змін до Конституції України/В. Кампо//Вісник Конституційного Суду України. – 2011. – № 3. – С. 64-76.; Kampo V., Ovcharenko V. Deiaki teoretychni problemy konstytutsiinoho kontroliu za doderzhanniam parlamentom protsedury vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy/V. Kampo//Visnyk Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy. – 2011. – № 3. – S. 64-76.
6. Козюбра М. Верховенство права: українські реалії та перспективи/М.Козюбра//Право України. – 2010. – № 3. – С. 6-18.; Koziubra M. Verkhovenstvo prava: ukrainski realii ta perspektyvy/M.Koziubra//Pravo Ukrainy. – 2010. – № 3. – S. 6-18.
7. Тарасюк В. Конституція України як об'єкт політичних маніпуляцій/В.Тарасюк//Віче журнал. – № 11.- 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://veche.kiev.ua/journal/5241/>; Tarasiuk V. Konstytutsiia Ukrainy yak obiekt politychnykh manipuliatsii/V.Tarasiuk//Viche zhurnal. – № 11.- 2016. – Rezhym dostupu do resursu: <http://veche.kiev.ua/journal/5241/>

8. Кампо В., Овчаренко В. Деякі теоретичні проблеми конституційного контролю за додержанням парламентом процедури внесення змін до Конституції України/В.Кампо, В.Овчаренко //Вісник Конституційного Суду України. – 2011. – №. 3. – С. 64-76.; Kampo V., Ovcharenko V. Deiaci teoretychni problemy konstytutsiinoho kontroliu za dodержанням parlamentom protsedury vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy/V.Kampo, V.Ovcharenko //Visnyk Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy. – 2011. – №. 3. – S. 64-76.

9. Томенко М. П'ять уроків Мазепи – Орлика для сучасної конституційної дискусії [Електронний ресурс] //Віче.- № 23. - 2015.- Режим доступу до ресурсу: <http://veche.kiev.ua/journal/5026/>; Tomenko M. Piat urokiv Mazepy – Orlyka dlia suchasnoi konstytutsiinoi dyskusii [Elektronnyi resurs] //Viche.- № 23. - 2015.- Rezhym dostupu do resursu: <http://veche.kiev.ua/journal/5026/>

10. Максакова Р. М. Трансформація установчої влади в Україні: від Декларації про державний суверенітет до Конституції України/ Р. М. Максакова // Держава і регіони. Науково-виробничий журнал. Серія «Право» – 2010. – № 4.– С. 6-10.; Maksakova R. M. Transformatsiia ustanovchoi vlady v Ukraini: vid Deklaratsii pro derzhavnyi suverenitet do Konstytutsii Ukrainy/ R. M. Maksakova // Derzhava i rehiony. Naukovo-vyrobnychy zhurnal. Serii «Pravo» – 2010. – № 4.– S. 6-10.

Стаття надійшла до редакції 21.11.2017 р.;

Y. Kamardina, I. Kushnir

IMPLEMENTING CHANGES TO THE UKRAINIAN CONSTITUTION AS A MEANS OF CONSTITUTIONAL MODERNIZATION OF SOCIETY: PROBLEMS OF THEORY AND PRACTICE

The article is devoted to the clarification of the essence and content of the provisions of the modern Constitution of Ukraine. The article analyzes the provisions of the Constitution of Ukraine, which require changes and additions in accordance with the international documents of the European standards. Indicates the need to take European standards into account when making changes to the Constitution of Ukraine.

It should be noted that the main and logical changes to be made to the Constitution are to establish an institution of civil society and strengthen its influence on the state and nature of the functioning of public authority. These include, in particular, the constitutional consolidation of citizens' rights to legislative initiative, the exercise of public control over the activities of state authorities and local self-government, the adoption of the Electoral Code, the updating of legislation on all-Ukrainian and local referendums, etc.

Key words: *the Constitution of Ukraine, the Basic Law, the Constitutional Court, the constitutional procedure.*

УДК 346.5(477)

Ф. Ф. Шибаніц, О. В. Крохмальова

ОКРЕМІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ (ПУБЛІЧНИХ) ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

У статті розглянуті питання реформування правового забезпечення процесу здійснення публічних закупівель в Україні, роль міжнародних стандартів в даному процесі. Проаналізовані ризикові аспекти запровадження публічних закупівель і сучасний стан їх здійснення. Намічені перспективні напрями вдосконалення правового